

MỘT SỐ MÔ HÌNH CỔ VẤN HỌC TẬP Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC VIỆT NAM

GS.TS. Trần Thị Minh Đức

Khoa Tâm lý học, Trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn.

Th.S Lê Thị Thanh Thủy

Trung tâm Nghiên cứu Phụ nữ, Đại học Quốc gia Hà Nội.

TÓM TẮT

Hoạt động cổ vấn học tập ở trường đại học được coi là một trong những yếu tố thiết yếu giúp tiến trình học tập của sinh viên được diễn ra một cách hiệu quả. Bài viết này đề cập đến 6 mô hình cổ vấn học tập chính đang tồn tại ở các trường đại học Việt Nam: (1) Mô hình một giảng viên, (2) Mô hình bổ sung, (3) Mô hình khép kín, (4) Mô hình kép, (5) Mô hình phân tách và (6) Mô hình có sự hỗ trợ của sinh viên. Số liệu cho bài viết này được rút ra từ đề tài nghiên cứu đặc biệt cấp Đại học Quốc gia Hà Nội⁽¹⁾, thực hiện khảo sát trên 17 trường đại học trong cả nước bằng phiếu điều tra trên 1.564 sinh viên và 244 giảng viên hiện đang là cổ vấn học tập; phỏng vấn sâu 40 cổ vấn học tập và 11 cán bộ là chuyên viên của phòng Đào tạo, phòng Chính trị công tác sinh viên, các đại diện Lãnh đạo cấp khoa và trường.

Từ khóa: *Mô hình, cổ vấn học tập.*

Ở Việt Nam, hoạt động cổ vấn học tập được biết đến từ khi các trường đại học chuyển từ hình thức đào tạo niên chế sang đào tạo tín chỉ. Hầu hết mô hình cổ vấn học tập của các trường được điều tra có những điểm giống với một mô hình nào đó của các trường đại học ở nước ngoài - những nước có thâm niên và bề dày kinh nghiệm về đào tạo tín chỉ. Tuy nhiên, do điều kiện đào tạo thực tế của các trường đại học còn khá mới mẻ ở Việt Nam nên mô hình hoạt động cổ vấn học tập vẫn chưa thực sự rõ ràng về việc phân cấp. Việc nhìn nhận một cách khách quan những thuận lợi và khó khăn của từng mô hình cổ vấn học tập sẽ giúp các trường đại học khai thác được thế mạnh về nguồn nhân lực và điều kiện của trường để thúc đẩy hơn nữa hiệu quả hoạt động của cổ vấn học tập. Đây là lý do chúng tôi đưa ra bài viết với nội dung mô tả một số mô hình cổ vấn học tập đang vận hành ở các trường đại học Việt Nam.

Trong bộ máy vận hành chung ở các trường đại học, cố vấn học tập sẽ phải phối hợp với khoa, các phòng ban và cá nhân như phòng Chính trị công tác sinh viên, Đoàn thanh niên, Hội Sinh viên, Giáo vụ khoa để được cung cấp thông tin hoặc kết hợp giải quyết khó khăn cho sinh viên. Khi sinh viên mong muốn được giải đáp các thắc mắc mà không thuộc chuyên môn hoặc vượt quá khả năng của cố vấn học tập thì cố vấn học tập là chiếc cầu nối giúp đỡ sinh viên với cá nhân hoặc phòng ban khác.

Đối chiếu với một số mô hình cố vấn học tập trên thế giới, chúng tôi thấy ở các trường đại học trong nước đang tồn tại một số mô hình sau: Mô hình một giảng viên, mô hình cố vấn học tập bổ sung, mô hình cố vấn học tập khép kín, mô hình cố vấn học tập kép, mô hình phân tách và mô hình cố vấn học tập có sự hỗ trợ của sinh viên. Sự quy gán tên gọi cho một mô hình cố vấn học tập nào đó ở bài viết này chỉ mang tính tương đối. Điều này giống với trường hợp các trường đại học Việt Nam (và cả trên thế giới) dù cố vấn học tập có cùng chức năng giúp đỡ sinh viên, nhưng lại có các tên gọi khác nhau, như cố vấn học tập, giáo viên chủ nhiệm, giáo viên hướng dẫn, chủ nhiệm chương trình v.v...

1. Mô hình một giảng viên

Mô hình cố vấn học tập một giảng viên là mô hình mà ở đó các sinh viên được phân cho một giảng viên là cố vấn học tập. Khi sinh viên có nhu cầu được trợ giúp, họ sẽ đến gặp trực tiếp cố vấn học tập để được tư vấn. Cố vấn học tập là giảng viên hoặc chuyên viên (giáo vụ) của khoa được phân làm công tác tư vấn chủ yếu về học tập và một số vấn đề khác. Các trường (được nghiên cứu) đang tồn tại mô hình cố vấn học tập theo mô hình một giảng viên là Đại học Giáo dục (thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội) và Đại học Bách khoa thành phố Hồ Chí Minh.

Theo kết quả điều tra của chúng tôi, vai trò chính của cố vấn học tập trong các trường đại học Việt Nam theo mô hình một giảng viên hiện nay là hỗ trợ sinh viên tất cả các vấn đề liên quan đến học thuật, chuyên môn, giúp sinh viên thực hiện các quy trình thủ tục như đăng ký các học phần, lập kế hoạch học tập từng học kỳ và kế hoạch cho toàn bộ khóa học; tổ chức hoạt động của lớp sinh viên và những điều bản khoăn trong cuộc sống, lối sống. Cố vấn học tập sẽ là người trực tiếp gặp gỡ và giải quyết các hiện tượng sinh viên nghỉ học, bỏ tiết, chểnh mảng học hành khi được ban cán sự lớp thông báo. Trong trường hợp giáo vụ khoa là cố vấn học tập thì công việc của họ sẽ là quản lý điểm của sinh viên, lập thời khóa biểu, tư vấn học vụ cho sinh viên... Tùy vào đặc điểm cụ thể của mỗi trường mà nhiệm vụ của cố vấn học tập cũng được thay đổi cho phù hợp. Ví dụ, Trường Đại học Giáo dục có đặc thù là đào tạo sinh viên ra trường làm nghề giảng dạy, do vậy, kỹ năng sư phạm, các tình huống khó xử khi đứng trên bục giảng, soạn giáo án... là những vấn đề cơ bản được cố vấn học tập chú trọng tư vấn cho sinh viên.

Khi so sánh nhiệm vụ của cố vấn học tập ở Trường Đại học Giáo dục và cố vấn học tập (vẫn gọi là giáo viên chủ nhiệm) ở Trường Đại học Bách khoa thành phố Hồ Chí Minh chúng tôi thấy có đôi chút khác biệt. Từ kết quả phỏng vấn sâu giáo viên chủ nhiệm và chuyên viên phòng đào tạo chúng tôi được biết, cố vấn học tập Trường Đại học Bách khoa thành phố Hồ Chí Minh có nhiệm vụ quản lý điểm của sinh viên, nắm được thông tin về học lại, học vượt để tư vấn cho sinh viên. Cố vấn học tập cũng tư vấn cho sinh viên về tầm quan trọng của từng loại điểm thi, hệ số điểm thi để giúp sinh viên đạt kết quả tốt nhất. Bên cạnh đó, cố vấn học tập cũng quản lý môn học và hỗ trợ sinh viên đăng ký môn học. Với sinh viên năm thứ nhất, cố vấn học tập sẽ tổ chức một buổi giới thiệu đại diện của sinh viên khóa trước với sinh viên khóa sau nhằm mục đích sinh viên có thể hỗ trợ nhau. Cố vấn học tập sẽ nhắc nhở sinh viên (từ năm thứ 2) khi thấy tiến trình đào tạo của sinh viên “có vấn đề”.

Từ năm 2007, khi Trường Đại học Bách khoa thành phố Hồ Chí Minh có quy định là sinh viên muốn tốt nghiệp bắt buộc phải có 15 ngày công tác xã hội, công việc của cố vấn học tập càng nhiều hơn, bởi họ phải theo dõi và nhắc nhở khi sinh viên năm thứ 3 chưa đủ 15 ngày công tác xã hội hoặc tạo ra các hoạt động để sinh viên tham gia. Giáo viên chủ nhiệm cũng là đầu mối cho phụ huynh liên hệ bởi kết quả học tập của sinh viên sẽ được giáo viên chủ nhiệm gửi trực tiếp về cho phụ huynh (đây là điểm ít gặp ở các trường). Sinh viên muốn đăng ký môn học, hủy môn học hay hiệu chỉnh lịch trình học tập của mình, phải có chữ ký xác nhận của cố vấn học tập. Cố vấn học tập sẽ là người tư vấn cho sinh viên nên học môn nào trước, sau. Vai trò của cố vấn học tập quan trọng hơn cả là nhận xét tiến độ học tập của sinh viên và phổ biến cách thức nhà trường đánh giá học tập cho sinh viên.

Biểu 1: Mô hình cố vấn học tập Trường Đại học Giáo dục
(Đại học Quốc gia Hà Nội)

Cố vấn học tập của Trường Đại học Giáo dục và Đại học Bách Khoa thành phố Hồ Chí Minh là giáo viên làm công tác giảng dạy ở khoa được giao nhiệm vụ tư vấn cho sinh viên. Khoa là đơn vị trực tiếp quản lý các hoạt động của cố vấn học tập. Khi có thông báo mới, phòng Đào tạo sẽ gửi công văn

xuống ban chủ nhiệm của khoa và từ đó khoa triển khai xuống cố vấn học tập hoặc giáo vụ khoa.

Tùy theo từng trường mà cố vấn học tập quản lý số lượng sinh viên nhiều hay ít, thông thường mỗi kỳ một cố vấn học tập của Trường Đại học Giáo dục và Đại học Bách khoa thành phố Hồ Chí Minh phải chịu trách nhiệm khoảng 50 - 100 sinh viên. Khi được phân công phụ trách một lớp sinh viên thì cố vấn học tập sẽ theo lớp đó từ khi vào cho đến khi kết thúc, mỗi tháng hoặc 2 tuần họ có một cuộc gặp định kỳ với sinh viên. Công cụ hỗ trợ cho công việc của cố vấn học tập là hệ thống phần mềm quản lý điểm và hồ sơ của sinh viên.

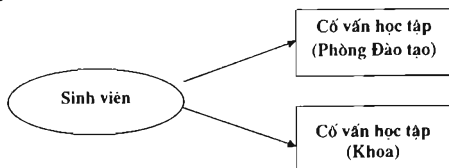
2. Mô hình bổ sung

Mô hình bổ sung là mô hình mà các giảng viên có thêm vai trò như một cố vấn, họ tư vấn cho tất cả các sinh viên khi sinh viên có nhu cầu, nhưng sinh viên không chỉ gặp giáo viên để được trợ giúp mà họ có thể gặp một nhân viên thuộc phòng Đào tạo. Các chuyên viên ở phòng này sẽ cung cấp thông tin cho sinh viên, giới thiệu chương trình đào tạo, nói về quy trình thủ tục, tư vấn lựa chọn môn học hoặc quy trình đăng ký môn học... Ở mô hình này, các chuyên viên có thể hỗ trợ cố vấn học tập và tư vấn học tập cho sinh viên. Dựa trên sự so sánh về mô hình cố vấn học tập trên thế giới và kết quả điều tra thực tiễn, chúng tôi thấy rằng, những trường đại học ở Việt Nam hiện đang có mô hình cố vấn học tập bổ sung là Trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn Hà Nội và Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn thành phố Hồ Chí Minh, Đại học Sư phạm thành phố Hồ Chí Minh, Đại học Sư phạm Hà Nội, Đại học Huế, Trường Đại học Khoa học tự nhiên Hà Nội và Đại học Khoa học tự nhiên thành phố Hồ Chí Minh.

Vai trò và trách nhiệm của cố vấn học tập ở các trường có mô hình cố vấn học tập bổ sung ghi cụ thể trong Quy chế đào tạo là: giúp sinh viên lựa chọn môn học phù hợp với điều kiện và hoàn cảnh cũng như khả năng của sinh viên. Cố vấn học tập giúp sinh viên nắm được phương pháp học ở đại học. Ý kiến sau đây sẽ làm rõ trách nhiệm của cố vấn học tập: *"Sinh viên khi mới vào đại học đều rất bỡ ngỡ, có rất nhiều môn học các em không biết phải học như thế nào, cách đọc sách, cách khai thác thông tin, tiếp cận với nguồn dữ liệu nên mình có trách nhiệm hướng dẫn, tư vấn cho các em ấy. Cố vấn học tập sẽ đăng ký môn học cho sinh viên, tất nhiên sinh viên đăng ký là chính nhưng trong trường hợp nó không đăng ký được thì mình phải tìm cách giúp. Sinh viên muốn tham khảo về môn này môn kia, tham khảo ý kiến của mình thì mình phải trả lời, tư vấn cho họ"* (NTHT, 32 tuổi, cố vấn học tập Khoa Tâm lý - Giáo dục, Đại học Sư phạm Hà Nội).

Khi sinh viên có khó khăn trong học tập, ví dụ như ghi nhầm điểm trên hệ thống điểm so với điểm thấy cô thông báo trên lớp, cố vấn học tập sẽ hướng

dẫn hoặc cùng sinh viên gặp trợ lý đào tạo, phó chủ nhiệm khoa giải quyết. Giúp sinh viên hòa nhập với môi trường học tập là một trong những trách nhiệm quan trọng của cố vấn học tập, đặc biệt là đối với sinh viên năm đầu tiên thì vai trò của cố vấn học tập càng trở nên rõ nét bởi ảnh hưởng của cố vấn học tập đến việc xây dựng lộ trình học tập của sinh viên từ học kỳ 2 của năm thứ nhất là rất lớn. Trách nhiệm lớn nhất của cố vấn học tập là tư vấn cho sinh viên phương pháp học tập, nghiên cứu khoa học, phát triển kỹ năng nghề nghiệp và kỹ năng mềm cho sinh viên.

Biểu 2: Mô hình cố vấn học tập Trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn Hà Nội

Cố vấn học tập sẽ phối hợp làm việc với trợ lý đào tạo hoặc chuyên viên giáo vụ trường để việc học tập của sinh viên được diễn ra một cách thuận lợi. Nhiệm vụ quan trọng của cố vấn học tập là làm người giám hộ trực tiếp sinh viên, giúp đỡ sinh viên trong mọi vấn đề liên quan đến học tập cũng như trong đời sống để sinh viên có thể đạt được những thành quả tốt nhất trong những năm học đại học. Cuối cùng, cố vấn học tập chính là người đánh giá điểm rèn luyện cho sinh viên. Ở khối trường sư phạm thì cố vấn học tập hiện nay vẫn còn phải giải quyết nhiều việc sự vụ cho sinh viên như chỗ ở trong ký túc xá, ký các thủ tục giấy tờ... Ngoài ra, cố vấn học tập cũng tư vấn cho sinh viên liên quan đến công việc làm thêm (Trích dẫn ý phỏng vấn sâu của cố vấn học tập Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, cố vấn học tập Trường Đại học Khoa học tự nhiên thành phố Hồ Chí Minh và Lãnh đạo khoa của Trường Đại học Huế).

Theo Th.S ĐVH, phó phòng đào tạo của Trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn Hà Nội: “Công tác cố vấn học tập khác xa với công tác giáo viên chủ nhiệm trước đây ở triết lý cốt lõi của nó. Từ tư duy hành chính, cai quản, ra lệnh trong quan hệ giáo viên chủ nhiệm với sinh viên là phần lớn chúng ta phải chuyển qua tư duy chia sẻ - định hướng - tư vấn - hỗ trợ của cố vấn học tập cho sinh viên”.

Cố vấn học tập chịu sự quản lý của ban chủ nhiệm các khoa trực thuộc về mặt hành chính nhưng đối với các công việc cụ thể, cố vấn học tập chịu sự phân công từ phía các phòng Đào tạo.

Tùy theo từng khoa và từng trường mà cố vấn học tập quản lý theo khóa học (theo lớp sinh viên từ năm thứ nhất đến năm thứ 4) hay theo từng năm (có cố vấn học tập chuyên phụ trách năm thứ nhất, cố vấn học tập chuyên phụ trách năm 2). *“Thời gian trung bình cho hoạt động cố vấn học tập/học kỳ của mỗi giảng viên có thể quy ra là khoảng 23 - 25 tiết học”* (Nữ, giảng viên Trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn thành phố Hồ Chí Minh).

Mô hình cố vấn học tập bổ sung có lợi thế là sinh viên được tư vấn học tập không chỉ bởi các giảng viên - cố vấn học tập kiêm nhiệm mà họ còn được các chuyên gia phòng Đào tạo giúp đỡ để thúc đẩy tiến trình học tập của mình.

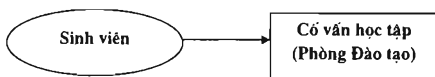
3. Mô hình khép kín

Mô hình khép kín là mô hình mà ở đó các sinh viên có thể được trợ giúp bởi một phòng Đào tạo. Ở mô hình này không cần vai trò của cố vấn học tập/giáo viên chủ nhiệm hoặc nếu có thì rất mờ nhạt trong hoạt động trợ giúp sinh viên. Khi cần giải đáp thông tin sinh viên sẽ trực tiếp lên phòng Đào tạo để được tư vấn từ việc tuyển sinh đến việc bắt đầu khóa học như thế nào. Theo kết quả điều tra, trong 17 trường chúng tôi nghiên cứu có Trường Đại học Kinh tế (Đại học Quốc gia Hà Nội) và Đại học Kinh tế - Luật (Đại học Quốc gia thành phố Hồ Chí Minh) đang duy trì mô hình này.

Có thể nói, mô hình trợ giúp sinh viên hiện nay của Trường Đại học Kinh tế và Đại học Kinh tế - Luật là mô hình khá đặc biệt. Trước khi chuyển sang phương thức đào tạo tín chỉ, các giáo viên chủ nhiệm là người trợ giúp sinh viên. Từ khi chuyển sang đào tạo tín chỉ, sinh viên của Trường Đại học Kinh tế (Đại học Quốc gia Hà Nội) không còn người trợ giúp trực tiếp là giáo viên chủ nhiệm nữa. Sinh viên học theo lớp môn học tự truy cập website của trường, khi có khó khăn họ sẽ được tư vấn, hỗ trợ từ phòng Đào tạo. *“Sinh viên của Trường Đại học Kinh tế - Luật thành phố Hồ Chí Minh vẫn có giáo viên chủ nhiệm, tuy nhiên, vai trò của giáo viên chủ nhiệm mờ nhạt và mối quan hệ của họ với sinh viên rất lỏng lẻo”* (Nam, chuyên viên phòng Chính trị công tác sinh viên, Trường Đại học Kinh tế - Luật). Theo quy chế của trường, giáo viên chủ nhiệm kiêm cố vấn học tập sẽ có nhiệm vụ giới thiệu chương trình học cho sinh viên, giải thích chương trình đào tạo, hướng dẫn sinh viên đăng ký môn học. Tuy nhiên, do điều kiện giảng đường sinh viên học ở xa văn phòng trường (đoạn đường giáo viên phải di chuyển từ thành phố lên khu giảng đường khá dài) nên các giáo viên chủ nhiệm này không có nhiều thời gian cho sinh viên. Như vậy, vô hình chung mối quan hệ của sinh viên và cố vấn học tập/giáo viên chủ nhiệm cũng rất lỏng lẻo, trách nhiệm của cố vấn học tập tự động chuyển

sang cho nhân viên phòng Đào tạo. Giáo viên chủ nhiệm chủ yếu thực hiện các việc sự vụ quản lý lớp sinh viên như tổ chức các buổi trao đổi, họp lớp vào đầu năm học, cuối năm học.

Chuyên viên phòng Đào tạo của Trường Đại học Kinh tế thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội và Đại học Kinh tế - Luật thuộc Đại học Quốc gia thành phố Hồ Chí Minh đóng vai trò như là cố vấn học tập. Họ giải quyết tất cả những thắc mắc của sinh viên xung quanh vấn đề học tập, đào tạo. Cụ thể, các chuyên viên của phòng Đào tạo chịu trách nhiệm về điểm, tư vấn cho sinh viên đăng ký đúng môn học, hướng dẫn đăng ký môn học phù hợp, tiếp nhận các đơn xin hủy lịch học, học đủ tín chỉ, tích lũy để bảo vệ đúng hạn hoặc sớm trước hạn, khai thác nguồn thông tin trên trang website của trường... “*Khi cần trao đổi về điểm số, bảng điểm hoặc tư vấn về tiến trình môn học, hỏi thời khóa biểu và tất cả các thông tin liên quan đến học tập sinh viên sẽ lên phòng Đào tạo để được giải đáp*” (Nữ, 31 tuổi, chuyên viên phòng Đào tạo Trường Đại học Kinh tế (Đại học Quốc gia Hà Nội)).

Biểu 3: Mô hình cố vấn học tập Trường Đại học Kinh tế (Đại học Quốc gia Hà Nội) và Đại học Kinh tế - Luật (Đại học Quốc gia thành phố Hồ Chí Minh)

Chuyên viên của phòng Đào tạo Trường Đại học Kinh tế và Đại học Kinh tế - Luật được chia thành các tổ chịu trách nhiệm từng bộ phận hỗ trợ sinh viên, mỗi người phụ trách một mảng, có thể là làm điểm, lên lịch giảng, mời giảng, giải quyết các thắc mắc đăng ký môn học của sinh viên, đăng ký nhầm, hủy đăng ký... Tùy vào cấp độ khó khăn trong các vấn đề của sinh viên mà chuyên viên của mỗi tổ phải báo cáo lên tổ trưởng hoặc lãnh đạo cấp phòng và cấp cao hơn. Ví dụ, sinh viên học quá hạn có được bảo vệ không. Hệ thống phần mềm của phòng Đào tạo trên hệ thống website là công cụ đắc lực cho cố vấn học tập. Mỗi sinh viên đều có tài khoản riêng trong hệ thống thông tin, họ hoàn toàn chủ động trong việc tự quản lý tiến trình học tập, có thể chủ động tìm kiếm các thông tin liên quan đến các quy định đào tạo trên website của trường. Khi sinh viên cần tư vấn sâu hơn về tiến trình học tập hoặc muốn làm rõ thông tin, họ sẽ gặp trực tiếp hay gửi email, gọi điện cho chuyên viên phòng Đào tạo để được tư vấn, hỗ trợ. Thực tế, số sinh viên có nhu cầu đến phòng Đào tạo tư vấn là rất lớn, trung bình mỗi lớp khoảng 60 - 70 sinh viên và một kỳ có từ 170 - 173 lớp môn học. Theo ý kiến của cố vấn học tập Trường Đại học Kinh tế và

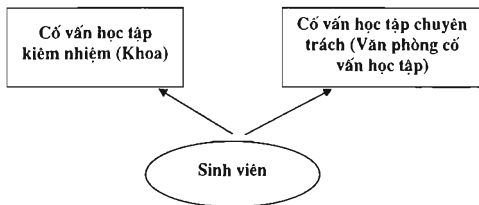
lãnh đạo phòng Chính trị công tác sinh viên Trường Đại học Kinh tế - Luật thành phố Hồ Chí Minh; Nếu tính thời gian tiếp sinh viên của cố vấn học tập thì trung bình mỗi ngày (ngoài công việc của phòng) họ phải bỏ ra từ 4 - 5 giờ để tư vấn cho sinh viên và vào thời điểm cuối học kỳ, có thể tư vấn cho sinh viên trung bình 6 giờ/ngày.

Theo đánh giá của một số giảng viên và chuyên viên của phòng Đào tạo Trường Đại học Kinh tế thì có vẻ như mô hình quản lý đào tạo theo kiểu “sinh viên tự chủ” làm giảng viên khá hài lòng “*Mô hình này có sự trợ giúp của kỹ thuật và bớt cồng kềnh hơn rất nhiều so với trước kia. Mình thích cách vận hành của mô hình quản lý đào tạo cho sinh viên như ở trường mình*” (Nữ, chuyên viên phòng Đào tạo, Đại học Kinh tế, Đại học Quốc gia Hà Nội).

4. Mô hình kép

Với mô hình kép, sinh viên của trường có 2 cố vấn học tập - một cố vấn học tập trực thuộc khoa hoặc trường giúp sinh viên các vấn đề về khoa học và một cố vấn học tập thuộc phòng tư vấn giúp sinh viên các vấn đề chung, như chính sách và các thủ tục hành chính. Ở Việt Nam, hiện có Trường Đại học Kinh tế Quốc dân duy trì mô hình này.

Đội ngũ cố vấn học tập của Trường Đại học Kinh tế Quốc dân hình thành từ năm 2006. Xuất phát từ việc Ban giám hiệu nhà trường nhận thấy quá trình thực hiện công việc của cố vấn học tập có nhiều chồng chéo. Ví dụ có giáo viên nhà ở rất xa trường, khi sinh viên cần ký giấy tờ cố vấn học tập lại không đến trường hôm đó, dẫn đến việc sinh viên không kịp nộp hồ sơ, nộp đơn... Năm 2010, Đại học Kinh tế Quốc dân thành lập văn phòng cố vấn học tập. Văn phòng thuộc sự quản lý của phòng Thanh tra khảo thí của trường (văn phòng này chịu trách nhiệm và thực hiện công tác thanh tra, khảo thí, kiểm định và đảm bảo chất lượng trong quản lý Trường Đại học Kinh tế Quốc dân). Văn phòng có một hệ thống cố vấn học tập chuyên nghiệp để đáp ứng được những yêu cầu, thắc mắc của sinh viên.

Biểu 4: Mô hình cố vấn học tập Trường Đại học Kinh tế Quốc dân

Đội ngũ cố vấn học tập Trường Đại học Kinh tế Quốc dân được chia làm 2 bộ phận: Cố vấn học tập chuyên trách và cố vấn học tập kiêm nhiệm. Cố vấn học tập chuyên trách có văn phòng làm việc hàng ngày, sinh viên có thể gọi điện hoặc liên hệ trực tiếp. Cố vấn học tập chuyên trách sẽ giải đáp tất cả các thắc mắc của sinh viên từ các thủ tục hành chính đến những vấn đề liên quan đến đăng ký môn học, học nâng điểm, hủy môn, lựa chọn môn, khiếu nại điểm. Khi sinh viên có nhu cầu thông tin về chuyên ngành hẹp, cố vấn học tập chuyên trách sẽ hướng dẫn các em đến gặp khoa. Nhiệm vụ chủ yếu của cố vấn học tập chuyên trách là phổ biến các quy chế đào tạo theo tín chỉ cho sinh viên, định hướng việc lựa chọn tín chỉ cho sinh viên theo từng học kỳ, từng năm học để đảm bảo được số lượng tín chỉ tích lũy theo quy định và thời gian học tập của sinh viên. Cố vấn học tập chuyên trách nắm bắt các thông tin về các tín chỉ được đào tạo trong mỗi học kỳ, mỗi năm học và cả khóa học để hướng dẫn cho sinh viên lựa chọn đăng ký các tín chỉ mà sinh viên muốn học trong mỗi học kỳ cũng như toàn khóa học.

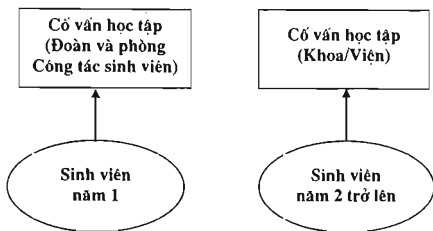
Cố vấn học tập kiêm nhiệm do khoa quản lý nhưng họ cũng phối hợp với văn phòng cố vấn học tập để giải quyết công việc. Trước, giữa kỳ và cuối mỗi kỳ học, cố vấn học tập kiêm nhiệm đều gặp mặt sinh viên. Số sinh viên mà cố vấn học tập phải quản lý trung bình từ 70 - 80 sinh viên/năm. Cố vấn học tập kiêm nhiệm phụ trách giải quyết những thắc mắc của sinh viên liên quan đến kiến thức chuyên ngành, tư vấn cho các em về việc lựa chọn các môn học trong tổ hợp các môn cần học. Họ chỉ đến lớp theo lịch đã hẹn với sinh viên, trả lời các em qua điện thoại, email. Theo ý kiến của một giáo viên đang làm cố vấn học tập: *“Cố vấn học tập kiêm nhiệm nhiều lúc cũng không nắm rõ về các thủ tục hành chính nên sẽ không chỉ được cho sinh viên nên làm gì? bắt đầu từ đâu? như thế nào?... cố vấn học tập chuyên trách nhiều khi cũng lúng túng, do vậy trước khi đăng ký môn học, cố vấn học tập phải gặp lớp để hướng dẫn việc chọn các môn học. Ví dụ, tổ hợp môn kinh tế quốc tế có ba môn chẳng hạn, nhưng các em chỉ cần học một môn, thì cố vấn học tập hướng dẫn các em là nên đăng ký một môn thôi”* (Nữ, 36 tuổi, Đại học Kinh tế Quốc dân).

5. Mô hình phân tách

Ở mô hình này, việc tư vấn cho sinh viên sẽ được phân ra theo các nhóm sinh viên cụ thể. Ví dụ như nhóm mới nhập trường, nhóm sinh viên dự bị, nhóm sinh viên liên thông, nhóm sinh viên chưa có quyết định quá trình học tập của mình, nhóm sinh viên có nguy cơ... Đối chiếu mô hình phân tách với kết quả nghiên cứu, chúng tôi thấy rằng, Trường Đại học Bách khoa Hà Nội đang tồn tại mô hình này.

Đội ngũ cố vấn học tập Trường Đại học Bách khoa Hà Nội tiền thân là giảng viên trẻ và nhóm sinh viên tình nguyện do văn phòng Đoàn sáng lập từ

năm 2003. Năm 2006, khi Đại học Bách khoa Hà Nội thực hiện chương trình đào tạo theo tín chỉ, hoạt động tư vấn tự nguyện của nhóm giảng viên trẻ thuộc Đoàn thanh niên quản lý đã chuyển sang hoạt động chính thức, có đánh giá và kiểm tra định kỳ. Trường chia đội ngũ cố vấn học tập thành 2 nhóm cố vấn học tập riêng biệt, một nhóm chuyên tư vấn cho sinh viên năm thứ nhất và một nhóm chuyên tư vấn cho sinh viên từ năm thứ 2 đến năm cuối.

Biểu 5: Mô hình cố vấn học tập Trường Đại học Bách khoa Hà Nội

Cố vấn học tập phụ trách nhóm sinh viên năm thứ nhất có thể tư vấn cho toàn bộ sinh viên của trường về các môn học chung, giải thích cho sinh viên về các vấn đề liên quan đến đào tạo tín chỉ và hướng dẫn sinh viên tìm hiểu thông tin, quy chế. Ngoài ra, nhóm cố vấn học tập này còn khuyến khích sinh viên tham gia các hoạt động đoàn thể và can thiệp vào những vấn đề của sinh viên như chính sách học bổng, vay vốn, xác nhận thông tin. Cố vấn học tập sẽ đồng hành cùng lớp sinh viên trong các hoạt động như chọn cán bộ lớp, xem xét khen thưởng và kỷ luật với sinh viên.

Cố vấn học tập phụ trách sinh viên từ năm thứ hai trở đi sẽ tư vấn cho sinh viên chọn môn học và nhắc nhở sinh viên khi kết quả học tập của sinh viên giảm sút hoặc sinh viên có thái độ học tập không chuyên cần. Thêm vào đó, cố vấn học tập tham gia hướng dẫn sinh viên tham gia nghiên cứu khoa học và hướng dẫn các phương pháp học tập ở bậc đại học. Nếu sinh viên không đăng ký được môn học thì trong một số trường hợp đặc biệt, cố vấn học tập có thể giúp sinh viên liên lạc với phòng Đào tạo để được trợ giúp. Ngược lại, nếu sinh viên đăng ký thừa tín chỉ thì cố vấn học tập sẽ tư vấn hủy môn học và ký vào phiếu đăng ký hủy môn học.

Ở Trường Đại học Bách khoa Hà Nội, nhóm cố vấn học tập tư vấn cho sinh viên năm thứ nhất sẽ do Đoàn trường và phòng Chính trị công tác sinh viên

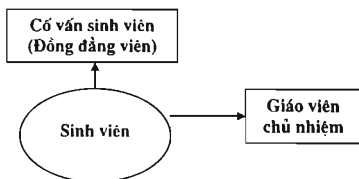
trực tiếp quản lý. Các cố vấn học tập cần có báo cáo cho Đoàn và phòng Chính trị công tác sinh viên về hoạt động của họ sau mỗi kỳ học. Đối với cố vấn học tập cho sinh viên năm thứ 2 trở lên sẽ do các Khoa, Viện trực tiếp quản lý, theo dõi hoạt động và đánh giá cố vấn học tập của đơn vị mình. Mỗi cố vấn học tập phụ trách một lớp thuộc Khoa/Viện nơi mà họ làm việc. Số sinh viên trung bình họ phải quản lý là khoảng 45 - 80 sinh viên/năm.

6. Mô hình cố vấn học tập có sự hỗ trợ của sinh viên

Ở mô hình trợ giúp này, khi sinh viên có nhu cầu tư vấn về thủ tục và các vấn đề liên quan đến quá trình đào tạo sẽ được giới thiệu đến cố vấn học tập để được cho lời khuyên và hỗ trợ. Tuy nhiên, có điểm khác biệt là cố vấn học tập không phải là những cán bộ chuyên nghiệp hay những giảng viên mà sẽ là những sinh viên, còn gọi là cố vấn sinh viên. Hiện nay, ở Việt Nam có một số trường đại học tồn tại mô hình này, trong số có Trường Đại học Bách Khoa Đà Nẵng và Đại học Ngoại ngữ (thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội).

Cố vấn sinh viên được lựa chọn từ những sinh viên năm thứ 2 trở lên, có hạnh kiểm tốt, học lực khá, nhiệt tình và hiểu những hoạt động liên quan đến sinh viên (hoạt động học tập và hoạt động sinh hoạt tại trường). Mỗi năm đội cố vấn sinh viên lại có sinh viên ra trường nhưng cũng có những thành viên mới được tuyển lựa.

Theo ý kiến của các sinh viên đang làm công tác tư vấn cho thấy, đội tư vấn sinh viên thường trực trong phòng Chính trị công tác sinh viên (theo giờ làm việc của phòng) và trong ký túc xá của trường để tư vấn cho sinh viên khóa sau về vấn đề học tập, tiến trình học tập, cách thức đăng ký môn học, tiếp cận lựa chọn môn học, giải đáp các bài tập khó, chia sẻ về kinh nghiệm, trao đổi phương pháp học tập, phong cách giảng dạy của giảng viên, cách thức liên hệ với thầy cô phụ trách các môn, hướng dẫn cách tìm học bổng... Ngoài ra, thành viên của đội cố vấn sinh viên có quyền xác nhận sinh viên của trường thông qua việc ký vào giấy xác nhận, ký giấy giới thiệu, hỗ trợ giải quyết các vấn đề về chính sách, xác nhận hộ nghèo, đơn xin vào ký túc xá, giới thiệu các chương trình tình nguyện và mùa hè xanh...

Biểu 6: Mô hình cố vấn học tập Trường Đại học Bách khoa Đà Nẵng

Đội ngũ cố vấn sinh viên của Trường Đại học Bách Khoa Đà Nẵng được phân theo khóa, họ hoạt động tình nguyện và do phòng Chính trị công tác sinh viên quản lý. Đội ngũ cố vấn sinh viên của mỗi lớp còn làm nhiệm vụ như là cầu nối giữa sinh viên và các phòng ban để giải quyết vấn đề khó khăn của sinh viên. Đội ngũ cố vấn học tập sinh viên được giáo viên chủ nhiệm hỗ trợ, ví dụ, theo dõi sĩ số lớp, cung cấp thông tin về hoàn cảnh và điều kiện của sinh viên.

Công việc của cố vấn sinh viên gần giống với công việc của cố vấn học tập ở các trường nhưng chức năng và quyền hạn của nhóm sinh viên tình nguyện này lại hạn chế nhất định về thẩm quyền của một người làm cố vấn học tập. Tuy nhiên, nhờ có đội tư vấn sinh viên mà một số những thắc mắc của sinh viên trong trường được giải đáp phù hợp, theo cách nhìn và kinh nghiệm của những “người trong cuộc”.

Hiện nay, các trường đại học ở Việt Nam đã hình thành đội ngũ cố vấn học tập (có nơi vẫn gọi là giáo viên chủ nhiệm), dù họ thực hiện các chức năng, nhiệm vụ của cố vấn học tập). Các mô hình cố vấn học tập được trình bày ở trên ít nhiều phản ánh tình trạng giúp đỡ sinh viên để họ có thể tự quản lý tiến trình học tập của mình. Khó có thể chỉ ra một cách rõ ràng mô hình cố vấn học tập nào là tốt hơn các mô hình khác. Để thay lời kết luận, chúng tôi xin cung cấp thêm thông tin về thực trạng các mô hình cố vấn học tập đang được vận hành ở các trường đại học công lập của Mỹ để bạn đọc tham khảo. Khảo sát đánh giá các mô hình cố vấn học tập được sử dụng nhiều nhất của Tổ chức khảo thí các trường đại học Mỹ (American College Testing's - ATC's) được thực hiện vào năm 2003 cho thấy, có 26% số trường sử dụng mô hình một giảng viên. Mô hình khép kín cũng được 26% các trường đại học sử dụng. Đây là hai mô hình được sử dụng phổ biến nhất trong các trường đại học. Mô hình phân tách cũng được 23% các trường đại học sử dụng. Có 12% các trường vận hành mô hình bổ sung và chỉ có 4% sử dụng mô hình kép.

Chú thích

(1) Trần Thị Minh Đức, chủ trì, *Xây dựng mô hình hoạt động cố vấn học tập trong đào tạo tin chỉ ở trường đại học Việt Nam*, mã số GQTĐ10.14 năm 2010 - 2012, cấp Đại học Quốc gia Hà Nội.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Văn Vinh, *Vài trao đổi về công tác cố vấn học tập trong môi trường đào tạo theo hệ thống tin chỉ*, Nội san nghiên cứu số 52, Đại học Tài Chính - Quảng Ngãi, 2009.
2. Nguyễn Văn Vân, Khoa Luật Thương Mại - Trường Đại học Luật thành phố Hồ Chí Minh, *Báo cáo một số nội dung về công tác cố vấn học tập theo học chế tin chỉ*, Hội nghị bàn về mô hình hoạt động của cố vấn học tập, Trường Đại học Luật, 2010.

3. Quy chế học sinh - sinh viên Trường Đại học Quốc gia Hà Nội và Quy chế học sinh - sinh viên Trường Đại học Quốc gia thành phố Hồ Chí Minh, 2010.
4. Trường Đại học Cần Thơ, *Hội nghị nâng cao vai trò của cố vấn học tập*, 6/2011.
5. Virginia N. Gordon, Wesley R. Habley, Thomas Joseph Grites, *Academic advising: a comprehensive handbook*, 2008.
6. Mark Charles Matosian, *Academic advising: assessing psycho-social development, advising theory and student satisfaction*, 1999.
7. Margaret C. King, *Academic advising: organizing and delivering services for student success*, 1993.
8. Roger Gabb, *Models of Academic Advising*, Victoria University, www.vnu.edu.vn, 2007.